

แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

นางสาว สุวิมล ช้างสาร
นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2568

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย นางสาวสุวิมล ช้างสาร
เรื่อง แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
วันที่ 9 กันยายน 2568 **จำนวนคำ :** 15,459 **จำนวนหน้า :** 52
คำสำคัญ เยาวชนกลุ่มเสี่ยง, ยาเสพติด, จังหวัดชายแดนภาคใต้
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหายาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เสนอแนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กอ.รมน.ภาค 4 สน. สำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 9 ผู้เชี่ยวชาญ และภาคประชาชนที่ทำงานด้านยาเสพติดในพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความรุนแรงและซับซ้อน โดยมีการแพร่ระบาดของยาบ้าเป็นอันดับหนึ่ง และเยาวชนอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดมากที่สุด โดยพื้นที่มีเยาวชนกลุ่มเสี่ยงประมาณ 67,000-134,000 คน และมีเด็กนอกระบบการศึกษามากกว่า 68,232 คน 2) ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการที่ซ้ำซ้อน การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทำได้ยาก การขาดระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร และการขาดพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ 3) แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้เสนอเป็นต้นแบบ

บูรณาการ SBP Model ซึ่งประกอบด้วย S-Security (ความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่) B-Bridges (การสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างเยาวชนกับสังคม) และ P-Participation (การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน) โดยมีรูปแบบพื้นที่รองรับที่หลากหลาย อาทิ พื้นที่ปลอดภัยเชิงสร้างสรรค์ ศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ศูนย์บูรณาการศาสนาและการศึกษา ศูนย์สันติสุขชุมชน และเครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ การพัฒนากลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจในระดับพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบในแต่ละอำเภอ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ABSTRACT

AUTHOR: Miss Suwimon Changsan

TITLE: Development of Support Spaces for At-Risk Youth Vulnerable to Drug Abuse in Thailand's Southern Border Provinces: Strategic Approaches and Implementation Guidelines

DATE: 9 September, 2025 **WORD COUNT :** 15,459 **PAGES :** 52

KEY TERMS: Youth at Risk, Narcotics, Southern Border Provinces

CLASSIFICATION: Unclassified

This research aimed to 1) study the narcotics situation and public concerns regarding youth at risk of drug abuse in the Southern border provinces; 2) identify problems and obstacles in addressing issues of at-risk youth in the Southern border provinces; and 3) propose guidelines for developing areas to accommodate youth at risk of drug abuse in the Southern border provinces. This qualitative research employed document analysis and interviews with key informants from relevant agencies, including the Internal Security Operations Command Region 4 Forward Command (ISOC Region 4), Office of Narcotics Control Board Region 9, experts, and civil society working on drug issues in the area.

The findings revealed that: 1) The drug situation in the area is severe and complex, with methamphetamine being the most prevalent drug. Youth aged 15-24 years constitute the largest group in rehabilitation programs, with approximately 67,000-134,000 at-risk youth and more than

68,232 children outside the educational system; 2) Key problems and obstacles include overlapping management structures, lack of integration among agencies, difficulties in reaching at-risk youth, outdated database systems, limitations in resources and personnel, and insufficient effective spaces for at-risk youth; 3) The development guidelines for accommodating at-risk youth are proposed as the integrated SBP Model, comprising S-Security (safety and security in the area), B-Bridges (creating connections between youth and society), and P-Participation (involvement of all sectors). Various recommended support spaces include creative safe zones, life and vocational skills development centers, integrated religious and educational centers, community peace centers, and strong family networks.

Policy recommendations include developing integration mechanisms between agencies, allocating sufficient and continuous resources and budgets, developing a central database system for at-risk youth, and establishing special measures for the Southern border provinces. Operational recommendations include establishing special task forces at the local level, developing model areas in each district, developing personnel capacity and creating networks in the area, and implementing systematic monitoring and evaluation.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นงานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ในการศึกษาของวิทยาลัยการทัพบก ซึ่งเป็นหลักสูตรหลักประจำสูงสุดของกองทัพบก ซึ่งการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการคิดในทุกมิติ งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีได้รับความกรุณาด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยจากหน่วยงานและบุคลากรหลายท่านซึ่งให้การสนับสนุนผู้วิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ พลตรีเกียรติชัย โอภาโส ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ผู้มอบความรู้ ทักษะ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดศักยภาพในการศึกษาหาความรู้ พันเอก ศุภชัย สุดาจันทร์ ประธานกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคลและอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งกรรมการ พันเอก ปริญญา ฉายะพงษ์ พันเอกหญิง รัชนีนาฏ ถนอมสิน พันเอกหญิง ณภัค ภัคคะกรณ์ และ ดร. ศิริวรรณ มนอัคระผดุง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ทำให้การวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์แบบตามแนวทางการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของวิทยาลัยการทัพบก ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารและผู้บังคับบัญชา พล.ต.ท. ภาณุรัตน์ หลักบุญ เลขาธิการ ป.ป.ส. ท่านอารีย์ภักดี เงินบำรุง รองเลขาธิการ ป.ป.ส. และ พ.ต.ท. นริช สอนดิษฐ์ ผู้อำนวยการสำนักงาน ปปส. ภาค 9 ที่กรุณาให้โอกาสสำหรับการอบรมและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดา ที่สนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษา คณาจารย์วิทยาลัยการทัพบกที่กรุณามอบความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการคิดในการศึกษาและเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน นักศึกษาหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 70 ที่ให้การช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน และขอขอบคุณพระเจ้าสำหรับการจัดเตรียมทุกสิ่ง ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
วิธีการศึกษา	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และแผนสอดคล้อง	9
บทบาทหน้าที่ของ กอ.รมน. ภาค 4 สน.	14
สถานการณ์ปัญหายาเสพติด	16
ทฤษฎี และแนวคิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 3 บทวิเคราะห์	
สถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ในปัจจุบัน	24
ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่	25
แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่	28
วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ โดยใช้ SWOT Analysis	28
การสร้างกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ TOWS Marix	33
ตัวแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด	35

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 4 บทอภิปรายผล	
ผลการวิจัย	39
อภิปรายผลการวิจัย	43
บทที่ 5 บทสรุป	
สรุปผลการวิจัย	47
แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง	49
ข้อเสนอแนะ	50
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)¹ ด้านความมั่นคงมีเป้าหมายเพื่อ "ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข" ด้วยกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหความมั่นคงให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และบูรณาการการดำเนินงาน ซึ่งปัญหความมั่นคงเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเสริมสร้างทุกภาคส่วนให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญห รวมทั้งสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุมในพื้นที่ทุกกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)² เป็นกรอบในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข ยับยั้งภัยคุกคาม อันมีแผนป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดย สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อป้องกันประชาชนไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแผนงานเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และได้มีการบูรณาการและเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2568 ให้ทุกพื้นที่ปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือบริบทของแต่ละพื้นที่ (Tailor Made)

แผนปฏิบัติการป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568-2570³ พบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีผลกระทบในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพ สังคม และความมั่นคง โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย อาทิ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเปราะบางของชุมชนชายแดน และการขาดโอกาสทางการศึกษา

รัฐบาลชุดปัจจุบัน⁴ ประกาศให้การแก้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ "รัฐบาลจะแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาดและครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การสกัดกั้น ยาเสพติด การปราบปรามและยึดทรัพย์ผู้ค้า การรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคม รวมทั้ง ติดตามช่วยเหลือเพื่อคืนคนคุณภาพกลับสู่สังคม" ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความเดือดร้อนของประชาชนที่ต้องการให้รัฐบาลแก้ปัญหายาเสพติดเป็นของขวัญในปี 2567

การแก้ปัญหายาเสพติดมีมาตรการสำคัญตามมาตรา 5(10) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด⁵ กำหนดพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดเป็นพื้นที่จำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไข ปัญหา อาทิ จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและมีการซ้อนทับของปัญหา หลายมิติ การแก้ปัญหาคำนึงถึงความแตกต่างทั้งหลักศาสนา โครงสร้างประชากร ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีโอกาสเสี่ยงทั้งยาเสพติดและการก่อเหตุรุนแรง โดยจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) พบว่ามีเยาวชนชายชอบขาดการศึกษา และบางส่วน เป็นเยาวชนในสถานศึกษาอิสลาม (ปอเนาะ) นับว่าเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมและมี โอกาสถูกบ่มเพาะเป็นผู้ก่อเหตุร้ายใหม่ หรือสุมเสี่ยงจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ เสพรายใหม่ หรือถูกชักชวนเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งหากจำแนกกลุ่มผู้มีปัญหา ยาเสพติด กับกลุ่มผู้มีโอกาสไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และกลุ่มทั่วไป ทำให้มีวิธีการจัดการ ปัญหาที่หลากหลาย แต่ต่างยอมรับว่าการแก้ปัญหากลุ่มผู้มีปัญหายาเสพติดทำได้ยาก และสูญเสียงบประมาณ สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ส่วนการป้องกันก่อนเกิดปัญหาทำให้ ลดการสูญเสียและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ประเทศในอนาคต

การจัดการดูแล ป้องกัน เฝ้าระวัง แก้ไขเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาส เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สอดคล้องกับ นเรนทร์ ตุนทกิจ⁶ ที่มองว่าการป้องกันเชิงรุกดีกว่า การแก้ไขปัญหและเป็นทางออกในการแก้ไขปัญห และกรณีทิวา มุณีแนม และคณะ⁷ ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหโดยผู้นำชุมชนและประชาชน พบว่า ผู้นำชุมชนสนับสนุน การจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม โทษและพิษภัยยาเสพติด และการพัฒนาในด้านกีฬา ความสัมพันธ์ในครอบครัว การตั้งกฎระเบียบของตำบล "ฮุกุมปากัด" และ การมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน สร้างทีม สร้างเครือข่ายทำงานบูรณาการร่วมกัน

งานวิจัยของพัชรภา มณฑาทิพย์ และคณะ⁸ พบว่า ควรมีการส่งเสริมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม บูรณาการการทำงานที่ชัดเจน เน้นแนวทางการป้องกันและแก้ไขมากกว่าการปราบปราม ใช้พลังชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร วรรณรงค์สร้างความรู้ สร้างจิตสำนึก และความตระหนักถึงปัญหาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์พลังบวกให้กับประชาชนและเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.)⁹ รับผิดชอบจังหวัดชายแดนใต้มีข้าราชการทหาร ตำรวจ ปกครอง และพลเรือน มาช่วยราชการประมาณ 45,000 คน ที่ผ่านมา กอ.รมน.ภาค 4 สน. ได้ยึดโยงการแก้ปัญหายาเสพติดควบคู่กับความมั่นคง โดยใช้งานมวลชน ส่งผลทางบวกต่อการจัดการภัยคุกคามในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีการบูรณาการการแก้ปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่องกว่าทศวรรษ เกิดกลุ่มจิตอาสาสมัครนันทบุรี สามารถเข้าถึงผู้เสพในหมู่บ้านและชักชวนให้สมัครใจเข้ารับการบำบัด การติดตามผู้ผ่านการบำบัดป้องกันการกลับไปเสพซ้ำ รวมทั้งการป้องกันเด็กเยาวชนไม่ให้เป็นผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่

อย่างไรก็ตาม พบว่าสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ยังมีการแพร่ระบาด ด้วยเหตุปัจจัยที่ผ่านมามีการแก้ปัญหายาเสพติดไม่เพียงพอ อีกทั้งการแก้ไขกลุ่มที่ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทำได้ยาก ต้องใช้เวลา และงบประมาณจำนวนมาก รวมทั้งมีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำและรุนแรงมากขึ้น แม้มีการจัดการพื้นที่รองรับหลังผ่านการบำบัดซึ่งยังคงเป็นปัญหาดำเนินการต่อเนื่องในระยะยาว ด้วยเหตุนี้จึงควรให้ความสำคัญกับการป้องกันกลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการแก้ไข เนื่องด้วยการป้องกันคุ้มค่ากว่าเห็นผลเร็วกว่าและลดอัตราเสี่ยงที่จะไปสู่กลุ่มผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด หากจำแนกการจัดการปัญหายาเสพติดกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นสีแดงมุ่งแก้ไข(กลุ่มปัญหา) กลุ่มทั่วไปเป็นสีเขียวที่มุ่งงานป้องกัน(กลุ่มดี) และกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นสีส้ม(กลุ่มกำลังจะเป็นปัญหาหรือกำลังจะดี) ดังนั้นกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่เป็นตัวแปรสำคัญของการลดหรือเพิ่มขนาดของปัญหา ยาเสพติด หากแก้ไขปัญหากลุ่มนี้ได้ลดโอกาสเข้าไปเป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ และส่งผลเชิงบวกต่อปัญหาผู้ก่อเหตุรายใหม่

จึงเห็นควรมีพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและทุกภาคส่วนในพื้นที่ จชต. นำจุดแข็งของแต่ละหน่วยงานเสริมสร้างเพื่อปิดช่องว่างของปัญหา หากไม่เร่งดำเนินการจะทำให้ปัญหายาเสพติดยากที่แก้ไข กลุ่มเสี่ยงเป็นผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ได้ และหากมีการดำเนินการรองรับกลุ่มดังกล่าว จักเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ รวมทั้งส่งผลเชิงบวกต่อความมั่นคงของกองทัพ เสริมความเข้มแข็งให้กลุ่มเปราะบางเหล่านี้ไม่เป็นเครื่องมือของฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งได้ส่งผลต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง "แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้" เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งนำไปสู่การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับกองทัพภาค หรือในหน่วยงานต่างๆ ในการบูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหายาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
3. เพื่อได้แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เชื่อมโยงจากแผนระดับต่างๆ และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา รายละเอียดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่วิทยาลัยกองทัพบกกำหนด โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

2. ขอบเขตการศึกษา

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติด นโยบาย แผนงาน แนวทาง รูปแบบการดำเนินการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นก่อนจะทำการสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติด

2.2 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ด้านยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ที่มีการแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ ประกอบด้วย จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา

2.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 - มิถุนายน 2568

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการทบทวนข้อมูลจากเอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัย นโยบายและแผนต่างๆ ข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis และการสร้างกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix มาเป็นกรอบแนวคิดในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังตาราง

กิจกรรม	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68
1. เลือกเรื่องและกำหนดหัวข้อการวิจัย								
2. นำเสนอโครงร่างการวิจัย								
3. ศึกษาที่มาของปัญหา								
4. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล								
5. สรุปผลการวิจัย								
6. นำเสนอผลการวิจัย								
7. จัดทำรูปเล่ม								

นิยามศัพท์

1. เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 สำหรับองค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมาย "เยาวชน" หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาวที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

2. เยาวชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีลักษณะพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม โอกาสและเงื่อนไขในการใช้ชีวิตมีโอกาสหรือแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

มากกว่าบุคคลอื่น หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การใช้ยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น

3. พื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง พื้นที่เชิงบวกหรือสร้างสรรค์ รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ไม่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การใช้ยาเสพติด ซึ่งอาจเป็นทั้งในรูปแบบ กิจกรรม หรือสถานที่

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่ผ่านมา
2. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน
3. ได้แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติด ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ลดโอกาสเป็นเครื่องมือฝ่ายตรงข้าม เป็นประโยชน์ต่อการทำงานด้านความมั่นคงของกองทัพ และการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

บทที่ 2

บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงรูปแบบการบริหารและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และแผนสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)¹ เป็นแผนระยะยาวของประเทศ กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจน และมาตรา 162 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาที่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560 ให้งานของรัฐบาลมีหน้าที่ดำเนินการตามเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทและแผนระดับที่ 2

ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 3 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยปฏิบัติของ คณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566-2570) ภายใต้กรอบแนวคิดและทิศทางจากนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับสากล เพื่อจัดการปัญหาอย่างยั่งยืน

รัฐบาลปัจจุบันแถลงนโยบายต่อรัฐสภา “จะแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาดและครบวงจร ทั้งแหล่งผลิตและจำหน่าย การร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าและตัดเส้นทางการลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การฝึกอาชีพ การศึกษา และการฟื้นฟูสภาพทางสังคม การติดตามดูแลช่วยเหลือเพื่อไม่ให้กลับไปสู่วงจรยาเสพติดอีก เพื่อคืนคนคุณภาพกลับสู่สังคม”

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถพิจารณาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และความสอดคล้องตาม ข้อกำหนดข้างต้น ดังนี้

1. แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)¹ เป็นแผนระยะยาวที่กำหนดทิศทาง ประเทศ มี 6 ด้าน ซึ่งการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นประเด็นปัญหา ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ **ด้านที่ 1 ด้านความมั่นคงเป็นหลัก** และมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

2. แผนระดับที่ 2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566 - 2580¹⁰ **ประเด็นความมั่นคง** เป็นประเด็นหลัก ซึ่งมีเป้าหมายระดับประเด็น อาทิ 1) ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุข 2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ 3) กองทัพหน่วยงานด้านความมั่นคงภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา ความมั่นคง และ 4) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)² เป็นแผนระยะปานกลาง 5 ปี รองรับการดำเนินการยุทธศาสตร์ชาติ ที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่

2.1.1 นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 1 เสริมสร้างความมั่นคง มุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2.1.2 นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

มุ่งเน้นการลดการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสีย การพัฒนาทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1.3 นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 8 การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

มุ่งเน้นการป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3. แผนระดับที่ 3 แผนปฏิบัติการ

3.1 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570)¹¹

เป็นแผนปฏิบัติการที่รองรับการนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้กรอบนโยบายและแผน 6 ด้าน

3.1.1 ด้านการป้องกันยาเสพติด

3.1.2 ด้านการปราบปรามยาเสพติด

3.1.3 ด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด

3.1.4 ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด

3.1.5 ด้านความร่วมมือต่างประเทศ

3.1.6 ด้านการบริหาร

มีเป้าหมาย “ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย”

3.2 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2568

สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานภาคี จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2568¹² ดังนี้

3.2.1 จุดเน้นของแผน 9 ด้าน อาทิ ด้านที่ 6 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านที่ 7 ป้องกันยาเสพติดโดยให้ความรู้และสร้างความตระหนักโดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง ด้านที่ 8 ควบคุมผลกระทบทางสังคมจากการนำพืชเสพติดไปใช้ในทางที่ผิด และด้านที่ 9 แก้ไขปัญหาตามบริบท (Tailor) ของพื้นที่ อาทิ การดำเนินการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. มุ่งเน้นการป้องกันยาเสพติดในมิติดุคคล และมิติพื้นที่

มิติดุคคล	มิติพื้นที่
1. ป้องกันยาเสพติดในผู้ที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะอาชีพและการจัดหางาน	1. การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ทุกระดับจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรม เชิงสร้างสรรค์ เฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษาและการดูแลให้ความ ช่วยเหลือให้คำปรึกษา
2. ป้องกันผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม	2. การป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน ชุมชนโดยพัฒนาผู้นำแกนนำ เพื่อปลูก พลัง สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน อาทิ จัดกิจกรรม เชิงสร้างสรรค์ สร้างการมีส่วนร่วมของ เยาวชนเป็นแกนนำป้องกันยาเสพติด	3. การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่เฝ้า ระวัง ให้ผู้มีอิทธิพลทางความคิดเป็น ผู้นำนำชักจูงเด็กและเยาวชนใน ทางที่ถูก
4. การป้องกันยาเสพติดในครอบครัว ซึ่งเป็นรากฐานของความเข้มแข็งของเด็ก และเยาวชนไม่ให้กลายเป็นกลุ่มเสี่ยง	

3.3 แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2568-2570

แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2568-2570¹³ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. ให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ซึ่งเป็นจุดแข็งของพื้นที่ เป็นกรอบความคิด ขับเคลื่อนงานดังนี้

3.3.1 กรอบความคิดที่ 1 มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อ แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน เป็นการลดปัญหายาเสพติดพร้อมกับการแก้ไขปัญหา พื้นฐานของประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3.3.2 กรอบความคิดที่ 2 การใช้ที่ดินออกภาครัฐ ได้แก่ ศาสนา ภาครัฐประชาสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน และเอกลักษณ์ในพื้นที่มาเป็นกรอบความคิด ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มาเสริมสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติด เช่น ธรรมนุญ หมู่บ้านหรือฮุกุมปากัต

3.1.3 กรอบความคิดที่ 3 บูรณาการทุกมิติทุกโครงสร้าง ส่วนราชการที่รับผิดชอบและซ้อนทับกันในพื้นที่ตั้งแต่ กอ.รมน. ภาค 4 สน. , ศอ.บต. และ หน่วยราชการอื่น ซึ่งทั้ง 3 กลไกเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาในพื้นที่ รวมถึงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยบูรณาการและแบ่งบทบาทเพื่อลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติด ที่ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ อาทิ ผู้ติดยาเสพติดที่มีปัญหาจิตเวช หรือผู้เสพยาที่ก้าวร้าว ลดปัจจัยเสี่ยงและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเสี่ยง เพื่อป้องกันผู้เสพยาเสพติดรายใหม่

3.4 แผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568

แผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568¹⁴ กำหนด กลไกการจัดการแก้ไขปัญหายา จชต. ใน 3 ระดับ

3.4.1. ระดับนโยบาย คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ตาม พ.ร.บ. สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 เพื่อพิจารณาการแก้ไขปัญหายา จชต. เชิงนโยบายและ กำกับกำกับการอำนวยการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. รวมทั้ง คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายา จชต.

3.4.2 ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กำหนดให้ กอ.รมน. ภาค 4 สน. เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบมิติด้านความมั่นคง ส่วน ศอ.บต. เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบมิติด้านการพัฒนา โดยร่วมกันบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และ โครงการ ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับนโยบาย

3.4.3 กลไกระดับปฏิบัติในพื้นที่ กำหนดให้ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ร่วมกับ ศอ.บต. ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ผ่านกลไกการบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นการสอดคล้องเชื่อมโยงของแผนทุกระดับเพื่อจัดการภัยคุกคาม ยาเสพติด ตั้งแต่แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล เพื่อความสุขของคนไทย ปัญหายาเสพติดไม่กระทบการดำเนินชีวิต สู่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ อาทิ นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ มุ่งป้องกันประชาชนทุกกลุ่มไม่ให้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ซึ่งเป็นแผนระดับ 2 และเชื่อมโยงสู่แผนระดับ 3 คือ แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2568 แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2568-2570 แผนเสริมสร้างสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568 ซึ่ง สำนักงาน ป.ป.ส. ศอ.บต. และ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการ มุ่งเป้าหมายเพื่อจัดการภัยคุกคามจาก ปัญหายาเสพติด เสริมสร้างความมั่นคง และทำให้ประชาชนสุข โดยเฉพาะด้านการป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดใน จชต.

บทบาทหน้าที่ ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน.

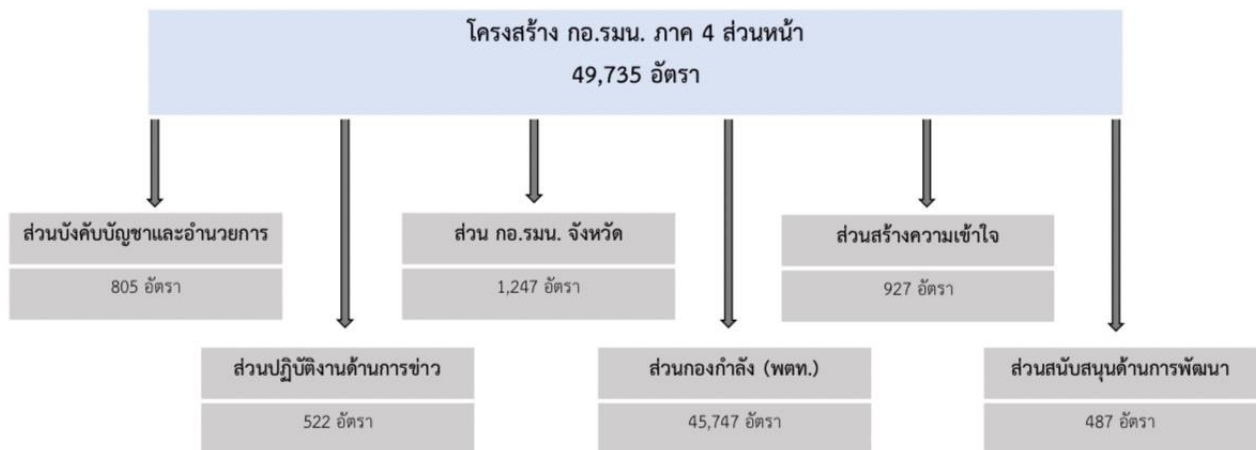
ในพื้นที่ จชต. เกิดปัญหาความไม่สงบ รัฐบาลประกาศนโยบายเสริมสร้างสันติสุข ในปี 2547 และจัดตั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อมาปรับมาใช้นโยบายและแนวทางบริหารจัดการจึงเปลี่ยนเป็นกองอำนวยการเฉพาะกิจ ภายใน และมีผู้อำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปฏิบัติงานตามนโยบายและการสั่งการของนายกรัฐมนตรี และสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจน

ประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรม กองทัพ จังหวัด และองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ ทั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร และอื่นๆ ที่มาปฏิบัติงาน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) เพื่อรับผิดชอบการรักษาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2549 ซึ่ง กอ.รมน.ภาค 4 สน.¹⁵ มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต. ดังนี้

โครงสร้างการจัด และอัตรากำลัง

ปี 2568 กอ.รมน.ภาค 4 สน. มีกำลังรวมจำนวน 49,735 อัตรา (ทหาร 27,313 อัตรา ตำรวจ 13,893 อัตรา และพลเรือน 8,529 อัตรา) จัดโครงสร้างเน้นการบูรณาการให้พื้นที่ปลอดภัยจากภัยคุกคาม รวมทั้งปัญหายาเสพติด ตามแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างและการจัดอัตรากำลัง กอ.รมน.ภาค 4 สน.

กอ.รมน.ภาค 4 สน. มุ่งแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ บูรณาการทุกภาคส่วน ให้ปลอดภัยจากความรุนแรง ปัญหายาเสพติด และภัยแทรกซ้อนต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการบ่มเพาะเยาวชนควบคู่กับการส่งเสริมสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทั่วไปและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล นำไปสู่การอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

3. บทบาทด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กอ.รมน.ภาค 4 สน. มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. โดยดำเนินการในบทบาทของส่วนสำนักงาน คอ.ปส.จชต.¹⁶ ยึดยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ จชต. เป็นแนวทางในการดำเนินการและมุ่งจัดความเดือดร้อนของประชาชน มีการปฏิบัติที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการบังคับใช้กฎหมาย มุ่งดำเนินการเร่งด่วนกับผู้ค้าทุกระดับ ทำลายโครงสร้างเครือข่ายและวงจรมายาเสพติดเข้าสู่ชุมชน

3.2 ด้านการบำบัดรักษา มุ่งเน้นใช้มาตรการทางสังคม โดยชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนเข้าดำเนินการในหมู่บ้าน ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำสี่เสาหลัก และเวทีสภาสันติสุขตำบล เพื่อค้นหาผู้เสพให้เข้ามารายงานตัวสู่กระบวนการคัดกรองบำบัดรักษา ติดตามดูแลในชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต มุ่งดำเนินการต่อผู้ที่ผ่านการบำบัดและหายขาดจากการติดยาเสพติด นำมาฝึกอบรมวิชาชีพตามความต้องการและความสมัครใจ ให้มีงานทำและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง ทั้งผลเสียทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐต้องจ่ายงบประมาณในการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจำนวนมาก อีกทั้งปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ บุคคลรอบข้าง ครอบครัว สังคม และชุมชน ทำให้คนในชุมชนรู้สึกไม่ปลอดภัย ทั้งการลักขโมย การใช้ความรุนแรง หรืออาจเป็นเครื่องมือฝ่ายตรงข้ามในการก่อเหตุร้ายในพื้นที่ และที่สำคัญการที่ผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากอยู่ในกลุ่มเยาวชน ย่อมส่งผลให้ประเทศต้องสูญเสียบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ทั้งนี้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความรุนแรงและซับซ้อน ดังนี้

1. จากรายงานของ สำนักงาน ปปส.ภ.9¹⁷ พบว่า ผู้ติดยาเสพติดอายุน้อยลง และยาบ้ามีการแพร่ระบาดเป็นอันดับ 1 โดยเปรียบเทียบการจับกุมปีงบประมาณ 2566-2567 พบว่า ในปี 2566 จับกุมจำนวน 7.5 ล้านเม็ด และปี 2567 จับกุมจำนวน 12.3 ล้าน

เม็ด สูงขึ้นมากกว่า 5 ล้านเม็ด และสถิติของการเข้ารับการรักษาพยาบาล พบช่วงอายุของผู้ที่เข้ารับการรักษาพยาบาลมากที่สุด อายุ 15-24 ปี ซึ่งนับว่าเป็นช่วงอายุที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อปี 2566 กระทรวงศึกษาธิการรายงาน¹⁸ พบว่า เด็กชายขอบที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือออกกลางคัน หรือตกหล่นจากการศึกษา มากกว่า 68,232 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นอกจากนี้ในปี 2566 กระทรวงสาธารณสุข¹⁹ มีข้อมูลผู้ป่วยยาเสพติดสะสม 969,901 ราย และเป็นผู้มีอาการทางจิต 381,631 ราย (39.35%) ซึ่งมีความเสี่ยงในก่อความรุนแรง

ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. เชื่อมโยงกับปัญหาความมั่นคง ความยากจน และการขาดโอกาสทางการศึกษา ส่งผลให้เยาวชนมีความเปราะบางเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่าย นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่คาดหวังให้ภาครัฐแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเร่งด่วน ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจความต้องการของประชาชน พ.ศ. 2567²⁰ ที่ต้องการให้รัฐบาลแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเร่งด่วน 10 ลำดับแรก

ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

1. องค์ประกอบปัญหายาเสพติด

Nowlis (2007)²¹ นักจิตวิทยามองว่าปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์ คือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม ทำให้แนวคิดการป้องกันปัญหายาเสพติด ดังนี้

1.1 รูปแบบศีลธรรม-กฎหมาย เน้นตัวยาเสพติด อันตรายจากยาเสพติด จะช่วยยับยั้งการใช้อยาเสพติดได้

1.2 รูปแบบสุขภาพอนามัย เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคน ให้ข่าวสารโทษภัยที่เกิดจากการใช้ยาในทางที่ผิด อันตรายที่จะเกิดกับตัวผู้ใช้และสังคม

1.3 รูปแบบจิตวิทยา - สังคม ให้ความสนใจกับเหตุผลและความจำเป็นที่บุคคลต้องใช้ยา ทั้งความต้องการส่วนตัวและด้านสังคมของบุคคล

1.4 รูปแบบสังคม - วัฒนธรรม เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน และควรปรับปรุงสังคมให้เหมาะสม

2. ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์

2.1 องค์ประกอบของพฤติกรรม

ตามทฤษฎีของ Bloom²² ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.2.1 ด้านความรู้หรือพุทธิปัญญา เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความคิด สติปัญญา ความสามารถคิดเรื่องราวต่างๆ

1.2.2 ด้านความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติพิสัย บ่งชี้ถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วย ทศนคติหรือเจตคติ ค่านิยม และความเชื่อ

1.2.3 ด้านการปฏิบัติหรือทักษะพิสัย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ

2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการและพฤติกรรมของมนุษย์

2.2.1 ด้านพันธุกรรมและด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.2.2 สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์ คือ ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล และกระบวนการทางสังคม

3. ทฤษฎีความต้องการของ Maslow

Maslow²³ มองว่ามนุษย์เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่แวดล้อม และแสวงหาความต้องการ โดยมนุษย์มีความต้องการตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 ความต้องการพื้นฐานเพื่อความอยู่รอด

3.2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง

3.3 ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ การชื่นชมจากผู้อื่น

3.4 ความต้องการภาคภูมิใจ ได้รับการนับถือ และสถานะจากสังคม

3.5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล

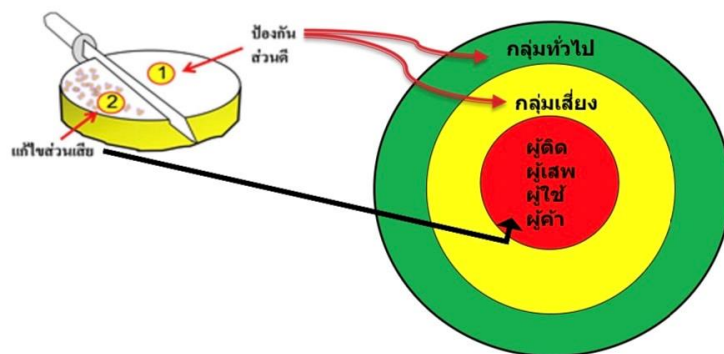
จากแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์ สรุปได้ว่า พฤติกรรมคือการกระทำที่แสดงออกเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ที่เป็นนามธรรมเกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลและแสดงออก สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ คือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลต่อร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์ คือลักษณะนิสัยส่วนบุคคล และกระบวนการทางสังคม สิ่งกระตุ้น

พฤติกรรม จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่แวดล้อม และจะแสวงหาความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเอง พื้นฐานในการอยู่รอด ความปลอดภัยและมั่นคง ความรักความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการสำเร็จในชีวิต

4. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง²⁴ สามารถแบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย ได้ 3 กลุ่ม คือ

- 4.1 กลุ่มเยาวชนทั่วไป พฤติกรรมปกติ มีภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติด
- 4.2 เยาวชนกลุ่มเสี่ยง พฤติกรรมเบี่ยงเบนมีโอกาสหรือมีแนวโน้มใช้ยาเสพติด หรือเยาวชนที่เสพยาเสพติดหรือทดลองใช้แต่ไม่ใช่ผู้ติด และ
- 4.3 กลุ่มเยาวชนที่เสพหรือติดยาเสพติด

ภาพที่ 2 ภาพรวมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดตามประเภทกลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด หมายถึง กลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของการใช้สารเสพติด เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมในครอบครัว สังคมที่มีการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย หรือปัญหาทางจิตใจและการขาดการดูแลจากผู้ปกครอง โดยเยาวชนกลุ่มนี้มักมีอายุระหว่าง 12-18 ปี

การช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต้องมีกลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยยาเสพติด การสนับสนุนจากครอบครัว พัฒนาทักษะชีวิต เช่น การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การจัดการความเครียด และการส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ให้เยาวชน รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ปลอดภัยหรือพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ลดปัญหายาเสพติด

ในระยะยาว ลดความเสี่ยงในการใช้สารเสพติดได้ และการมีส่วนร่วมของเยาวชนมีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการป้องกันปัญหาเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะในพื้นที่ จชต. สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การป้องกันเชิงรุกและการมีส่วนร่วมของชุมชน นเรนทร์ ตุนทกิจ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ฯ พบว่า การป้องกันเชิงรุกดีกว่าการแก้ไขปัญห และเป็นทางออกของปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับกรณีศึกษา มุณีแนม และพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์(2558)⁷ ได้ศึกษาวิจัยแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้นำที่มีความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เป็นอย่างดี และแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อบรมคุณธรรม ความรู้โทษพิษภัยยาเสพติด กีฬา การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งจัดตั้งกฎระเบียบของตำบล "ฮุกุมปากัด" ผู้นำชุมชนตำบลบาราเฮาะ มีรูปแบบบูรณาการทำงานเป็นรูปธรรมสร้างความเข้มแข็งผู้นำชุมชนเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนในพื้นที่⁶

2. การบูรณาการทุกภาคส่วน พัทธภา มณฑาทิพย์ และคณะ (2567) วิจัยเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรส่งเสริมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การบูรณาการการทำงานต้องมีความชัดเจน เน้นแนวทางการป้องกันและแก้ไขมากกว่าการปราบปราม ใช้พลังชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร และจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้ประชาชนและเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด¹⁰

3. การดูแลเยาวชนนอกระบบการศึกษา กิรณา เครือพงศ์ศักดิ์ (2561) วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา พบว่า ปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน มีสาเหตุหลากหลาย เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก เพื่อนชักชวน และการออกกลางคัน จึงจำเป็นต้องนำกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ออกจากสถานะเสี่ยง และพัฒนาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา¹¹

4. การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ อนุพนธ์ อูมา และจิรัชยา เจียวัก (2566) ศึกษาเรื่อง พื้นที่สร้างสรรค์ : พื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนชายแดนใต้ พบว่า พื้นที่สร้างสรรค์เป็นพื้นที่อิสระทางความคิดและการแสดงออกเชิงบวก เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม สำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จชต. เปิดโอกาสการพัฒนา โดยมีครอบครัว ชุมชน สังคมสนับสนุนเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชน ซึ่งพื้นที่สร้างสรรค์ในรูปแบบการเรียนรู้ เป็นพื้นที่ทางกายภาพที่ปลอดภัย พื้นที่ทางความคิดที่สามารถแสดงความคิดอย่างอิสระ ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมสื่อสาร และมุ่งหวังที่จะก้าวผ่านในสังคมที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21²⁶

5. การพัฒนาเยาวชนเพื่อความมั่นคง สมบัติ โยธาทิพย์ และคณะ (2555) ศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีการพัฒนาเยาวชนเพื่อความมั่นคงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การพัฒนาเยาวชนเพื่อความมั่นคงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีนโยบายเฉพาะและดูแลเป็นพิเศษ เน้นสร้างความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีควบคู่หลักศาสนา ฝึกวินัย รักประเทศชาติ มีจิตอาสา สามัคคี ห่วงไกลยาเสพติดและรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนทุกระดับ มีศูนย์เยาวชนประจำจังหวัด และสร้างความร่วมมือกับองค์กรศาสนา²⁷

6. การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ วสันต์ ปวนปันวศ์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง รัฐ สังคม ชุมชน : สถานการณ์ความเสี่ยงของเยาวชนต่อปัญหาเสพติดในพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติด และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพราะมิติต่างๆ ของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน²⁸

7. การบูรณาการและการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ นันทชนก วงษ์สมุทร (2560) ศึกษาพบว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการใช้อาสาสมัครในชุมชนและการใช้หลักศาสนาในการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่โดยศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กอ.รมน.ภาค 4 สน.²⁹

8. การจัดการปัญหาบนฐานองค์ความรู้ ปราบธนา หาญเมธี³⁰ ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะสมอง หรือ EF (Executive Function) และศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัญหาเสพติด การศึกษาวิจัยที่

พยายามหาว่าปัญหาการเสพติดเกิดขึ้นอย่างไร ปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสพติด หรือ “ปัจจัยเสี่ยง” และปัจจัยที่ลดโอกาสเสพติด หรือ “ปัจจัยป้องกัน”

นอกจากนี้ บรรณานา หาญเมธี³² สาเหตุที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเป็นผู้เสพ มีสาเหตุทางชีววิทยา ผลจากกรรมพันธุ์ การคบหาเพื่อนที่ติดยา หรือมีปัจจัยเสี่ยง เช่น ความเครียด การสนับสนุนจากผู้ปกครองต่ำ ผลการเรียนต่ำ แต่หากมีปัจจัยป้องกันที่ด้านการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ความยับยั้งชั่งใจ การควบคุมตนเอง รวมทั้งครอบครัวปกป้อง บุคลิกภาพส่วนตัว สภาพแวดล้อมจะลดความเสี่ยงได้ ทั้งนี้โปรแกรมป้องกันที่ดีจะช่วยให้วัยรุ่นมีทักษะและได้รับการสนับสนุนจนเข้มแข็งพอที่จะต้านทานสิ่งยั่วยุยาเสพติดได้ ซึ่งผู้ปกครอง นักการศึกษาและผู้นำชุมชน สามารถใช้หลักการเหล่านี้ในการคิด วางแผน ป้องกันยาเสพติดในระดับชุมชน อาทิ

- 8.1 ป้องกันการเสพยาเสพติดโดยเสริมปัจจัยป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยง
- 8.2 ออกแบบและดำเนินการถึงความเสี่ยงเจาะจงกับบุคลิกของประชากร
- 8.3 เสริมพลังความผูกพันในครอบครัว ทักษะของครอบครัวด้านยาเสพติด การสื่อสาร การให้คำปรึกษา การเอาใจใส่
- 8.4 ออกแบบตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การเสพติด เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ทักษะสังคมที่อ่อนแอ ไม่พร้อมในการเรียน
- 8.4 โรงเรียนประถมศึกษา พัฒนาด้านวิชาการ ทักษะสังคมและอารมณ์ เพื่อเชื่อมต่อปัจจัยเสี่ยงต่อการติดยา เช่น ความก้าวร้าว การออกจากโรงเรียน
- 8.5 การป้องกันในทุกรอยต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ช่วงก่อนระดับมัธยมต้น
- 8.6 การป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับชุมชน ที่เข้าถึงผู้เกี่ยวข้องในหลากหลายพื้นที่ เช่น โรงเรียน ชุมชน องค์กรศาสนา และสื่อมวลชน จะสร้างประสิทธิผลสูงสุดเมื่อมีการกระจายความรู้ทั่วถึงในแต่ละชุมชนและสม่ำเสมอ
- 8.7 ชุมชนปรับโปรแกรมป้องกันการเสพยาเสพติดต่าง ๆ ให้เข้ากับความ ต้องการ วัฒนธรรมของชุมชน
- 8.8 โปรแกรมป้องกันยาเสพติด ควรเป็นโครงการระยะยาว ต่อเนื่อง และมีการติดตาม

8.9 จัดฝึกอบรมครู เพื่อพัฒนาความสามารถจัดการชั้นเรียนที่ดี เช่น ใ้รางวัลเด็กที่มีพฤติกรรมเหมาะสมเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมเชิงบวก

8.10 ป้องกันการเสพติด ใช้เทคนิคหลากหลาย เช่น การอภิปรายพูดคุยในกลุ่มนักเรียน การแสดงบทบาทสมมติเป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง การเรียนรู้แบบ active learning เกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการสร้างความเข้มแข็งในตนเอง

8.11 ป้องกันการเสพติดบนฐานงานวิจัย ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่าย

จากข้อมูลเบื้องต้น ความเสี่ยงเกิดขึ้นได้ทุกรายของการเปลี่ยนแปลงจากเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่น ดังนั้นการป้องกันที่เหมาะสมกับวัยช่วยให้ป้องกันที่เข้มแข็งได้กระทำได้ต่อเนื่องทุกช่วงวัย ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน แลอยู่บนพื้นฐานข้อค้นพบจากงานวิจัยเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการป้องกัน

สรุป

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จขต. จำเป็นต้องบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรศาสนา และชุมชน โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างภูมิคุ้มกัน เสริมสร้างทักษะชีวิต และสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ใช้หลักศาสนาและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้ การดำเนินงานของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ในฐานะหน่วยงานหลักด้านความมั่นคง บูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้ง ศอ.บต. สำนักงาน ปปส. ภาค 9 เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้วยปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม กระทบต่อความมั่นคง ตลอดจนกระทบเศรษฐกิจ ปัจจุบันปัญหายาเสพติดยังมิได้เบาบางลงไป การขจัดปัญหายาเสพติดจะอาศัยภาครัฐอย่างเดียวไม่พอ จะต้องอาศัยการรวมพลัง ร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันของบุคคล ครอบครัว ชุมชนให้เข้มแข็งสามารถต้านยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล และจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้วิจัยในการดำเนินงานการป้องกันแก้ไข ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด สามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ยาเสพติดในพื้นที่ จชต.

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจาก ยาเสพติดในพื้นที่ จชต.

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ในปัจจุบัน

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของ ชาติ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งการติดยาเสพติดถือรักษาให้หายขาดได้ ยาก มีการติดยาซ้ำ ส่งผลกระทบต่อร่างกาย ต่อชีวิตต่อ ครอบครัว ต่อสังคม ซึ่งสร้างความเสียหายทั้งในแง่คุณภาพชีวิต ความเสียหายต่อเศรษฐกิจ โอกาสในการพัฒนา ประเทศ เพราะกลุ่มคนที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดที่สุด คือ “เด็กและเยาวชน” ซึ่งเป็น ทรัพยากรมนุษย์ที่ชีวิตความก้าวหน้าในอนาคต

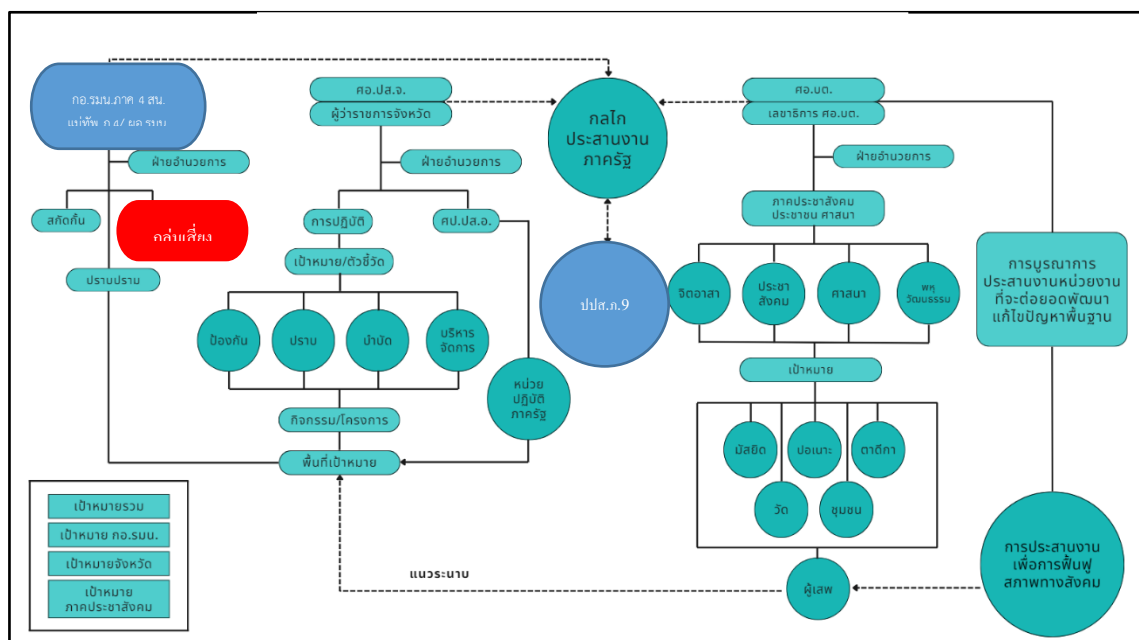
ปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ถือเป็นปัญหาหลักที่ประชาชนต้องการ ให้แก้ไขโดยเร่งด่วนมากกว่าปัญหาอื่นๆ รวมทั้งปัญหาความไม่สงบ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ตามผลสำรวจความต้องการของประชาชน รวมทั้งสถิติ จิตเวชจากใช้ยาเสพติด อาทิ ในปี 2568 มีสถิติผู้มีอาการทางจิตจากการใช้ยาเสพติดที่ ส่งผลกระทบต่อสังคม อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างเห็นตรงกันว่าสัดส่วนประชากรในพื้นที่

เป็นเด็กและเยาวชนมากกว่าครึ่งหนึ่งของสัดส่วนประชากรทั้งหมด และเป็นกลุ่มเปราะบางทั้งปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาความยากจน การขาดการศึกษา รวมถึงปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงกับปัญหายาเสพติดโดยตรง

ประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไขคือเยาวชนในพื้นที่ จชต. ออกจากระบบการศึกษา มากกว่า 67,000 คน เป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือผู้ก่อเหตุความไม่สงบรายใหม่ ปัญหาการว่างงาน และนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคง จึงกล่าวได้ว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับสูง และอยู่ในความกังวลของทุกฝ่ายทั้งประชาชน หน่วยงานของรัฐ

ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จขต.

การสร้างพื้นที่ปลอดภัยจากยาเสพติดใน จขต. มุ่งเน้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยทุกภาคส่วนร่วมตอบสนองความต้องการของประชาชน ลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน ลดจำนวนผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ลดปัจจัยเสี่ยงเพื่อป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงลดจำนวนผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับจังหวัด กอ.รมน.ภาค 4 สน. และภาคประชาสังคม บูรณาการเป้าหมายร่วมกันเพื่อเกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนยั่งยืน ดังแผนภาพที่ 3

การใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนในระดับจังหวัด สำหรับบทบาท กอ.รมน.ภาค 4 สน. จะมุ่งเน้นพื้นที่ที่ยังมีปัญหาด้านความมั่นคง ผ่านโครงการและกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในชุมชนในส่วน ศอ.บต. เป็นแกนกลางในการทำงานร่วมกับภาคศาสนาและประชาสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและกลไกนอกภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในฐานะเจ้าของพื้นที่ ทั้ง 3 ระดับนี้จะทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยสนับสนุนมาตรการในพื้นที่และใช้กลไกทุกภาคส่วนเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมในระดับพื้นที่ สร้างความปลอดภัยให้ชุมชนในระยะยาว

ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ จชต. ทั้งมิติความมั่นคง มิติพหุวัฒนธรรม หรือบริบทของภาคประชาสังคมและภาคศาสนา เป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มการแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งต้องบูรณาการและแบ่งบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือเกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรงได้ หากจะพิจารณาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด

การเข้าใจสภาพปัญหาและลักษณะของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดที่มีความซับซ้อนและเป็นพลวัต การสำรวจข้อมูลดังกล่าวเพื่อเข้าถึงเยาวชนและทราบขนาดปัญหานำไปวางแผนดำเนินงาน และติดตามประเมินผล

1.1. ข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เยาวชนกว่าร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด และบางส่วนเป็นกลุ่มที่เปราะบางด้วยขาดโอกาสทางการศึกษาหรือกว่า 67,000 คน อีกทั้งลักษณะความเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น ปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน ปัจจัยเชิงบวกในพื้นที่ ทรัพยากร หน่วยงานและกลไกต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินศักยภาพ โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงาน

1.2 จัดการข้อมูลและองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษา

การจัดทำเป็นฐานข้อมูลที่เป็นระบบ เพื่อเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการดำเนินงาน เพื่อเข้าใจสภาพปัญหาของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. สร้างฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสำรวจสภาพปัญหา ลักษณะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง รายละเอียดที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่มีการรวมศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนสถานศึกษาของรัฐ ของเอกชนยังทำงานแยกส่วนกัน พบข้อมูลของเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาใน จชต. กว่า 67,000 คน แต่ยังมีเด็กที่มีชื่ออยู่ในโรงเรียนสอนศาสนา แต่ไม่ได้เข้าเรียนจริง หรือถูกหลุดออกไป ยังเป็นปัญหาการเข้าถึงกลุ่มเหล่านี้ ใครจะเป็นเจ้าภาพ และจะเข้าถึงได้อย่างไร

2. การเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด

การเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด โดยพัฒนากลไกการดำเนินงาน อาทิ ในระดับบุคคล หน่วยงาน หรือเครือข่ายที่สามารถเข้าถึงและจัดการกับปัญหาได้ ทั้งนี้ในพื้นที่ จชต. เข้าถึงได้ยากตามที่กล่าวมาข้างต้นไม่มีเจ้าภาพหลัก ไม่มีฐานข้อมูลกลาง และเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมที่ซับซ้อนเปลี่ยนแปลง รวมทั้งพื้นที่มีปัญหาความมั่นคงทำให้การเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดมีความยากยิ่งขึ้น จึงเป็นความท้าทายของหน่วยงานของรัฐ ทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด กอ.รมน.ภาค 4 สน. ศอ.บต. สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และหน่วยงานอื่นๆ

3. การจัดการปัญหา หรือมีพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด

ต้องมีกระบวนการพัฒนาวิธีการดำเนินงานควบคู่ไปด้วย เพื่อมีองค์ความรู้ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการ "พัฒนา" เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและลดทอนปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ต้องติดตามกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ออกจากสถานะและพฤติกรรมเสี่ยงให้นานที่สุด หรือจนกว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีภูมิคุ้มกันในการเผชิญปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ในสภาพแวดล้อมได้ โดยการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการ อาทิ การมีกลไกการดำเนินงานหลายระดับ ต่างมีบทบาททั้งฝ่ายอำนวยการ กำกับ ติดตามหน่วยงานในพื้นที่ จึงต้องมีการกำหนดบทบาทให้มีความชัดเจน

แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จขต.

1. ต้องมีกระบวนการพัฒนารูปแบบหรือวิธีการดำเนินงานควบคู่เพื่อให้เกิดองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ อาทิ การจัดการปัญหาในครอบครัว การเพิ่มทักษะให้พ่อแม่ผู้ปกครองในการดูแลลูก การบูรณาการกับสถานศึกษา องค์กรศาสนา หน่วยงานของรัฐ โดยการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามระดับของปัญหา
2. การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและลดทอนปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่นำไปสู่ปัญหายาเสพติด
3. การติดตามเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่องเพื่อระคับประคองให้ออกจากสถานะและพฤติกรรมเสี่ยง และมีภูมิคุ้มกันที่จะเผชิญปัจจัยเสี่ยงต่างๆ โดยพิจารณาแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์โดยใช้ (SWOT Analysis)

การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้วยการศึกษาสภาพปัญหาการแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จขต. โดยใช้ SWOT Analysis และนำปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและโอกาส ข้างต้นมาจัดทำสถานะเพื่อสร้างกลยุทธ์ในการจัดการกับปัญหาด้วย TOWS Matrix

1. จุดแข็ง (Strengths)

- 1.1 ด้านยุทธศาสตร์ (S1) เป็นกรอบให้รัฐบาลดำเนินการด้านยาเสพติดอย่างมุ่งมั่นแก้ไขปัญหา รวมทั้งมีการดำเนินงานอย่างจริงจัง
- 1.2 ด้านยุทธศาสตร์ (S2) มีการทบทวนการดำเนินงานและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งเชิงยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติ เช่น การแก้ปัญหาคาความมั่นคง การบูรณาการทุกภาคส่วนใช้แนวทางพหุวัฒนธรรม
- 1.3 ด้านโครงสร้าง (S3) มีการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะพิเศษตามแนวทางการปรัชญาศาสตร์ ทำให้การบริหารงานมีความครบถ้วนทุกมิติ
- 1.4 ด้านโครงสร้าง (S4) การปรับภารกิจให้รองรับกับรูปแบบภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ซับซ้อน

- 1.5 ด้านระบบงาน (S5) มีการประเมินผล และรายงานการดำเนินงานตามวงรอบ
- 1.6 ด้านระบบงาน (S6) มีการพัฒนาระบบงานที่เกี่ยวข้อง
- 1.7 ด้านค่านิยมร่วม (S7) ความต่อเนื่อง ความจริงจังมุ่งจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่ จชต.
- 1.8 ด้านค่านิยมร่วม (S8) ทุกหน่วยงานประสานงานร่วมมืออย่างดี
- 1.9 ด้านรูปแบบการนำ (S9) ผู้บริหารทุกระดับมีภาวะผู้นำ และมีประสบการณ์ในการทำงาน
- 1.10 ด้านรูปแบบการนำ (S10) ร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติและนำมาปฏิบัติได้เหมาะสมกับพื้นที่
- 1.11 ด้านบุคลากร (S11) ความหลากหลายในทักษะและประสบการณ์
- 1.12 ด้านบุคลากร (S12) มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่ จชต.
- 1.13 ด้านทักษะ (S13) เข้าใจพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีปัญหาซับซ้อนกับความมั่นคง
- 1.14 ด้านทักษะ (S14) มีทักษะในการประสานงาน

2. จุดอ่อน (Weakness)

- 2.1 ด้านยุทธศาสตร์ (W1) เปลี่ยนแปลงจากเน้นความมั่นคงเป็นใช้ภาคประชาสังคม จึงต้องชี้แจง ทำข้อตกลง และแบ่งบทบาท ทำให้ภารกิจอาจซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน
- 2.2 ด้านยุทธศาสตร์ (W2) หน่วยงานขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน ทำให้ไม่ทราบขนาดปัญหา
- 2.3 ด้านโครงสร้าง (W3) ไม่สามารถให้ทุนให้โทษได้โดยตรง ไม่มีอำนาจสั่งการ เป็นเพียงการประสานงานบูรณาการร่วมกัน ไม่ใช่สายการบังคับบัญชาโดยตรง
- 2.4 ด้านโครงสร้าง (W4) ภารกิจงานของหน่วยงานมีโอกาสซ้ำซ้อน
- 2.5 ด้านระบบงาน (W5) ขาดข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

2.6 ด้านระบบงาน (W6) ภาครัฐวัดผลงานเชิงปริมาณ ขาดการวัดความสำเร็จด้านผลลัพธ์การแก้ปัญหา ทำให้ประชาชนมองว่าเป็นหน้าที่ภาครัฐแก้ไขปัญหา

2.7 ด้านค่านิยมร่วม (W7) ความสับสน ขาดความเชื่อมั่นในนโยบาย ต้องใช้เวลาชี้แจงทำความเข้าใจ

2.8 ด้านค่านิยมร่วม (W8) การซ้อนทับพื้นที่ หรือซ้อนทับภารกิจ

2.9 ด้านรูปแบบการนำ (W9) ขาดทักษะการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์

2.10 ด้านรูปแบบการนำ (W10) ขาดวิสัยทัศน์ที่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคาม

2.11 ด้านบุคลากร (W11) ขาดแคลนบุคลากรด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

2.12 ด้านบุคลากร (W12) บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ

2.13 ด้านทักษะ (W13) ขาดความเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน

2.14 ด้านทักษะ (W14) ขาดทักษะวิเคราะห์ความเสี่ยงในรูปแบบใหม่

3. โอกาส (Opportunities)

3.1 ด้านการเมือง (O1) รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ

3.2 ด้านการเมือง (O2) แผนทุกระดับรองรับนโยบายการเมืองและยุทธศาสตร์ชาติ และให้สอดคล้องกับพื้นที่

3.3 ด้านเศรษฐกิจ (O3) เป็นโอกาสในการเริ่มการทำงานใหม่ๆ ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และหน่วยงานทุกระดับในพื้นที่

3.4 ด้านเศรษฐกิจ (O4) การเพิ่มโอกาสในการพัฒนา เป็นโอกาสในการพัฒนาหลักนิยมนด้านการรักษาความสงบสุขในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

3.5 ด้านสังคม (O5) ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติด ส่งผลนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติทั้งด้านความมั่นคง และความสงบสุขของประชาชน

3.6 ด้านสังคม (O6) เป็นโอกาสให้กองทัพได้แก้ไขปัญหากับประชาชน

3.7 ด้านเทคโนโลยี (O7) เป็นโอกาสในการเริ่มการทำงานใหม่ๆ ของ กองทัพไทย ทั้ง กอ.รมน.ภาค 4 สน. รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด และ ศอ.บต.

3.8 ด้านเทคโนโลยี (O8) เป็นโอกาสในการพัฒนาหลักนิยมเพื่อให้หน่วย ของกองทัพบก และหน่วยงานภาคีในพื้นที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หรือจัดทำฐานข้อมูล ประกอบการตัดสินใจ

3.9 ด้านสิ่งแวดล้อม (O9) เป็นโอกาสในการสร้างบทบาทของทหาร กอ.รมน.ภาค 4 สน. ที่ส่งผลในการดูแลประชาชน นำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ

3.10 ด้านสิ่งแวดล้อม (O10) เป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของ หน่วยงานทั้งทหาร ปกครอง สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด กอ.รมน.ภาค 4 สน. และ ศอ.บต.

3.11 ด้านกฎหมาย (O11) ประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่เปิดโอกาสให้ การแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เฉพาะ

3.12 ด้านกฎหมาย (O12) พัฒนาหลักนิยมด้านการรักษาความสงบ ความผาสุกของประชาชน

4. อุปสรรค (Threats)

4.1 ด้านการเมือง (T1) การเมืองมุ่งฐานเสียง ทำให้การเมืองเน้นความ รวดเร็วของผลงาน รวมทั้งการขยายพื้นที่

4.2 ด้านการเมือง (T2) การมุ่งวัดผลงานจากประชาชนที่เป็นฐานเสียง ไม่ใช่พื้นที่ที่เป็นปัญหาทั้งหมด

4.3 ด้านเศรษฐกิจ (T3) ความเปราะบางทางเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมาย

4.4 ด้านเศรษฐกิจ (T4) ภาวะการว่างงาน การไม่มีรายได้ หรือขาด โอกาสเข้าสู่งานที่มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ ทำให้คุณภาพชีวิตไม่มีโอกาสไป เชื่อมโยงกับการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือการก่อเหตุรุนแรง

4.5 ด้านสังคม (T5) ประชาชนบางส่วนหวาดกลัวไม่ยากเป็นจิตอาสา หรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

4.6 ด้านสังคม (T6) ปัญหายาเสพติดซ้อนทับปัญหาความมั่นคง ปัญหาคุณภาพชีวิต และโอกาสทางสังคม

4.7 ด้านเทคโนโลยี (T7) ขาดการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด

4.8 ด้านเทคโนโลยี (T8) มีไม่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูล หรือจัดทำฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

4.9 ด้านสิ่งแวดล้อม (T9) พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่เสี่ยงไม่เหมาะที่จะเป็นพื้นที่เชิงบวกให้กับเยาวชน

4.10 ด้านสิ่งแวดล้อม (T10) การมีปัญหาทับซ้อนทั้งความมั่นคง ทำให้พื้นที่ยากจะเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด

4.11 ด้านกฎหมาย (T11) ประมวลกฎหมายยาเสพติด ยังมีแนวปฏิบัติไม่ชัดเจน หลายอย่างมีการปรับเปลี่ยนแต่ไม่มีรายละเอียดเพียงพอในการปฏิบัติ รวมทั้งมีระเบียบที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด

4.12 ด้านกฎหมาย (T12) ไม่มีหลักกฎหมายในการจัดการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดหรือปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ที่นำไปสู่การเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือการติดสิ่งที่ไม่ดี เกมส์ การพนันออนไลน์ การไม่เรียนหนังสือ

การสร้างกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ TOWS Matrix

หลังจากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis ได้จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกแล้ว นำมาวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้วยการจับคู่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สร้างกลยุทธ์ในการจัดการกับปัญหา ดังตาราง

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง(S) S1,S2,S3,S4,S5,S6,S7, S8,S9,S10,S11,S12,S13,S14	จุดอ่อน(W) W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, W8, W9, W10, W11, W12, W13, W14
โอกาส(O) O1, O2, O3, O4, O5, O6, O7, O8, O9, O10, O11, O12	กลยุทธ์เชิงรุก(SO) SO1(S1+O1) , SO2(S2+O2) , SO3(S3+O5)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข(WO) WO1(W2+O5) , WO2(W7+O11) , WO3(W6+W4+O12)
อุปสรรค(T) T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12	กลยุทธ์เชิงป้องกัน(ST) ST1 (S1+ S3+ S5+T1) , ST2 (S7+T10)	กลยุทธ์เชิงรับ(WT) WT1(W1+ W2+T3+ T4) , WT2 (W1+T1) ,

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก กำหนดกลยุทธ์ เชิงรุก
เชิงป้องกัน เชิงแก้ไข และเชิงรับ ได้ดังนี้

1. การกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (ใช้จุดแข็งผลักดันให้เกิดโอกาส SO)

1.1 ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดแนวทางการแก้ปัญหายาเสพติดเป็น
วาระเร่งด่วนเร่งดำเนินการ ทำให้คณะรัฐมนตรี หน่วยงานภาคีในพื้นที่ต้องเร่งดำเนินการ
SO1 (S1 ยุทธศาสตร์ยาเสพติด + O1 วาระแห่งชาติ)

1.2 การทบทวนและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งระดับยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติ มีแผนรองรับทุกระดับสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ SO2 (S2 ทบทวนปรับปรุงการทำงาน + O2 การเมืองสนับสนุน)

1.3 การบูรณาการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน SO3 (S3 โครงสร้างการทำงานใน จชต. บูรณาการทุกระดับ + O5 ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญปัญหาเสพติด)

2. การกำหนดกลยุทธ์ป้องกัน (ใช้จุดแข็งลดอุปสรรค ST)

2.1 บูรณาการการทำงานทั้งกลไกพิเศษตามยุทธศาสตร์ มีระบบรายงานกำกับติดตามและประเมินผล เพื่อลดความหวาดกลัวของประชาชนที่ไม่อยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่เป็นภาระของภาครัฐเพียงด้านเดียว ST1 (S1 ยุทธศาสตร์ + S3 การบูรณาการ + S5 การประเมินผล + T5 ประชาชนหวาดกลัว)

2.2 คำนึงร่วมที่มีความต่อเนื่อง ความจริงจังจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ เพื่อปรับปรุงการทำงานเชิงลึกการเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ ST2 (S7 ความต่อเนื่อง เอาจริงเอาจัง + T10 ด้านสิ่งแวดล้อม การเข้าถึง)

3. การกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไข (ใช้โอกาสลดจุดอ่อน WO)

3.1 ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งทหาร ปกครอง ภาคประชาสังคม และองค์กรศาสนา ดำเนินการแสวงหาข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่เพื่อทราบขนาดปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด นำไปดำเนินการกำหนดการดำเนินการต่อไป WO1 (W2 ขาดข้อมูลเชิงลึก + O5 ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ)

3.2 ดำเนินการจัดทำค่านิยมร่วมกัน ความมุ่งหมายร่วมกัน ในการปฏิบัติงาน WO2 (W7 ค่านิยมร่วมความสับสน + O11 ประมวลกฎหมาย)

3.3 การคิดริเริ่มวางแผนเกี่ยวกับการหาข้อมูลในพื้นที่ การคิดค้นรูปแบบการทำงานใหม่ๆ รวมถึงงบประมาณในการเตรียมการ และใช้เวลาในการเตรียมการ WO3 (W6 ระบบงานวัดผลเชิงปริมาณ + W4 โครงสร้าง ภารกิจงานมีโอกาสซ้ำซ้อน + O12 ด้านกฎหมาย เป็นโอกาสพัฒนาหลักนิยมความผาสุกของประชาชน)

4. การกำหนดกลยุทธ์เชิงรับ (การจัดการกับจุดอ่อนและอุปสรรค WT)

4.1 การจัดทำแผนให้สอดคล้องกับพื้นที่และสภาพปัญหา โดยเฉพาะการเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด และแก้ไขปัจจัยคุณภาพชีวิต WT1 (W1 การ

เปลี่ยนแปลงแนวทางในพื้นที่จากความมั่นคงเป็นประชาสังคม + W2 ขาดข้อมูลเชิงลึก + T3 ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ + T4 ขาดโอกาสทางสังคม)

4.2 การแสวงหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อคาดการณ์ความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด หาวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา WT2 (W2 ขาดข้อมูลเชิงลึก + T11 ด้านกฎหมาย)

ตัวแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis และ TOWS Matrix สามารถสรุปรูปแบบและแนวทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และหน่วยงานในพื้นที่ จชต. ในการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด คือ ตัวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จชต. หรือ SBP Model ประกอบด้วย S-Security, B-Bridges และ P-Participation

1. S-Security ความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่

1.1 การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลและวิเคราะห์เยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสอนศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ในการระบุและค้นหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและวิเคราะห์สถานการณ์

1.2 การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน โดยบูรณาการกำลังจากทุกฝ่าย ในการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด

1.3 การคุ้มครองเยาวชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงที่เยาวชน อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2. B-Bridges การเชื่อมโยงระหว่างเยาวชนกับสังคม

- 2.1 ศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตเยาวชน จัดตั้งในชุมชนเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน มีกิจกรรมตามความสนใจ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ อาชีพ และเทคโนโลยี
- 2.2 โครงการครูพี่เลี้ยงชุมชน เครือข่ายอาสาสมัครในชุมชนที่ผ่านการอบรมเพื่อดูแล ให้คำปรึกษา และติดตามเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
- 2.3 การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเยาวชน เพื่อให้ความรู้ทักษะชีวิต และเป็นช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือ

3. P-Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

- 3.1 คณะกรรมการร่วมภาครัฐ-เอกชน-ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ โดยใช้กลไกประชารัฐ
- 3.2 การสร้างเครือข่ายผู้นำศาสนา มีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยใช้หลักคำสอนทางศาสนา
- 3.3 การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมอาชีพเยาวชน โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพและรายได้ให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางการดำเนินงานตามตัวแบบ SBP Model

1. การพัฒนาระบบข้อมูลและวิเคราะห์สถานการณ์

- 1.1 จัดทำฐานข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงบูรณาการ โดยรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงาน
- 1.2 พัฒนาระบบการคัดกรองและประเมินความเสี่ยงของเยาวชนตามระดับความรุนแรง
- 1.3 จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน
- 1.4 สร้างระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาพื้นที่รองรับและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน

- 2.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตเยาวชนในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น โรงเรียน มัสยิด วัด คริสตจักร หรือที่สาธารณะ
- 2.2 พัฒนาพื้นที่กีฬา นันทนาการที่ปลอดภัยและเข้าถึงง่าย

2.3 สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพและทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับบริบท
ของพื้นที่

2.4 จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน
และวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและครอบครัว

3.1 พัฒนาศักยภาพครอบครัวในการดูแลเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
3.2 อบรบครูพี่เลี้ยงชุมชนในการดูแลและให้คำปรึกษาเยาวชน
3.3 สร้างเครือข่ายผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไข
ปัญหาเยาวชนเสพติด

3.4 จัดตั้งกลไกเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาเยาวชนเสพติดในระดับชุมชน

4. การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแก่เยาวชน

4.1 จัดฝึกอบรมทักษะชีวิตและการป้องกันตนเองจากยาเสพติด
4.2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพที่ตรงกับตลาดแรงงานในพื้นที่
4.3 สร้างโอกาสการฝึกงาน การจ้างงานให้แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยง
4.4 ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการรายย่อยสำหรับเยาวชน

5. การสร้างกลไกการบูรณาการและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

5.1 จัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน
พื้นที่

5.2 กำหนดบทบาท ความรับผิดชอบแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน
5.3 พัฒนาการสื่อสาร ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5.4 ประชุมติดตามและทบทวนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

การนำตัวแบบ SBP Model ไปใช้ในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (กลุ่มเฝ้าระวัง)

1. จัดทำระบบคัดกรอง ติดตามเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาและในชุมชน
2. จัดให้มีครูพี่เลี้ยงชุมชนทำหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด
3. ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และการฝึกอาชีพ
4. ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่เยาวชนจากครอบครัวที่มีปัญหา

สรุป

การพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จชต. บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม องค์กรศาสนา และชุมชน โดยใช้ตัวแบบ SBP Model เน้นความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่ (Security) การเชื่อมโยงระหว่างเยาวชนกับสังคม (Bridges) และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Participation) เพื่อแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดอย่างยั่งยืน การดำเนินงานตามตัวแบบ SBP Model จะช่วยให้สามารถพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการป้องกัน และการเฝ้าระวัง ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีภูมิคุ้มกันและสามารถป้องกันตนเองจากปัญหายาเสพติด ซึ่งจะส่งผลต่อการลดปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. ต่อไป

บทที่ 4

บทอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับตัวแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี อย่างครบถ้วน เพื่อสนับสนุนแนวทางที่เป็นผลจากการสังเคราะห์ในบทที่ 3

ผลการวิจัย

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. มีความรุนแรงและซับซ้อน มีการแพร่ระบาดของยาบ้าเป็นอันดับหนึ่ง จากข้อมูลของสำนักงานปปส.ภ.9 มีการจับกุมยาบ้าในปี 2567 สูงถึง 12.3 ล้านเม็ด เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ที่มีการจับกุม 7.5 ล้านเม็ด คิดเป็นอัตราเพิ่มสูงกว่าร้อยละ 64

สถิติผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน สะท้อนให้เห็นว่ามีการแพร่ระบาดสู่กลุ่มเยาวชนในอัตราที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรในพื้นที่ จชต. มีสัดส่วนเด็กและเยาวชนสูงถึงร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด เป็นเยาวชนอายุ 10-24 ปี มากกว่า 670,000 คน จากการประมาณการเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประมาณร้อยละ 10-20 หรือราว 67,000-134,000 คน

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และภาคประชาสังคมพบว่า ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในหลายมิติ อีกทั้งประชาชนคาดหวังให้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดลดลง ชุมชนและครอบครัวเข้มแข็ง เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในด้านความมั่นคง พบว่า ปัญหายาเสพติดมีความเชื่อมโยงกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ โดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอาจใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการหาเงินสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง และชักชวนเยาวชนที่ติดยาเสพติดให้เข้าร่วมเป็นแนวร่วมในการก่อเหตุความไม่สงบ นอกจากนี้กลุ่มเยาวชนที่มีอาการทางจิตจากการใช้ยาเสพติดมีแนวโน้มก่อความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมทั้งจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2567 พบว่า ปัญหายาเสพติดเป็นหนึ่งใน 10 อันดับแรกของความเดือดร้อนที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลเร่งแก้ไข สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของปัญหายาเสพติดที่มีต่อความรู้สึกปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ลักษณะเฉพาะของปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นเนื่องจากเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรม และเป็นกลุ่มเปราะบาง จากข้อมูลในปี 2566 พบว่ามีเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษามากกว่า 68,232 คน มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความซับซ้อนของปัญหาในพื้นที่มีทั้งปัญหาความมั่นคง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม หรือปัญหาคุณภาพชีวิต ทำให้การแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม มิติด้านศาสนาที่มีอิทธิพลต่อระบบคิดและพฤติกรรมของเยาวชน

ปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต.

1. ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหาร มีหลายหน่วยงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ เช่น กอ.รมน.ภาค 4 สน., ศอ.บต., สำนักงาน ปปส. ภาค 9, หน่วยงานระดับจังหวัด ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาทและภารกิจที่อาจซ้ำซ้อนกัน การเปลี่ยนแปลงแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จากการมุ่งเน้นความมั่นคงมาเป็นการใช้ภาคประชาสังคม ส่งผลให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน

2. ปัญหาการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน แต่ในทางปฏิบัติพบว่ามีการทำงานที่แยกส่วน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ เช่น การซ้อนทับพื้นที่หรือภารกิจ การวัดผลการปฏิบัติงานยังเน้นเชิงปริมาณ ไม่ได้วัดความสำเร็จที่ผลลัพธ์หรือผลกระทบของการแก้ปัญหา

3. ปัญหาการเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ด้วยส่วนใหญ่อยู่นอกกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยที่เจ้าหน้าที่เข้าถึงยาก ความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่าง ทำให้การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงและครอบครัวเป็นไปได้ยาก

4. ปัญหาการขาดระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และครอบคลุม ขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง และพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน ไม่มีการรวมศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชน ทำให้ข้อมูลกระจัดกระจายและไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ขาดงบประมาณที่ต่อเนื่องและเพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมทั้งทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด

6. ปัญหาการขาดพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ขาดพื้นที่สร้างสรรค์ที่เพียงพอและเหมาะสม ไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจหรือการมีส่วนร่วมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้

แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต.

ผลการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ดังนี้

1. แนวทางเชิงกลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)

- 1.1.1 การบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านยาเสพติดกับวาระแห่งชาติ
- 1.1.2 ทบทวนและปรับปรุงการทำงานให้สอดคล้องกับพื้นที่
- 1.1.3 การบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน

2. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่รองรับตามบริบทพื้นที่ จชต.

2.1 พื้นที่ปลอดภัยเชิงสร้างสรรค์ พื้นที่ที่ออกแบบให้เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระและปลอดภัย เช่น ศูนย์

เยาวชน สนามกีฬา ห้องสมุดมีชีวิต หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและศาสนา

2.2 ศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ พื้นที่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยง จัดหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองต่อความต้องการในพื้นที่ และการพัฒนาทักษะชีวิต

2.3 ศูนย์บูรณาการศาสนาและการศึกษา พื้นที่ที่บูรณาการหลักทางศาสนากับการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน ใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องมือในการสร้างภูมิคุ้มกันและค่านิยมที่ถูกต้อง

2.4 ศูนย์สันติสุขชุมชน พื้นที่ที่มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา

2.5 เครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในระดับครอบครัว พัฒนาศักยภาพของครอบครัวในการดูแลและป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติด

3. แนวทางการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 การแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 การพัฒนาระบบข้อมูลกลาง เพื่อติดตามสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด และเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

3.3 การจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อวางแผนประสานงาน และติดตามการดำเนินงาน

3.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรร่วมกัน

3.5 การบูรณาการงบประมาณและทรัพยากร

3.6 การสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและองค์กรศาสนา

4. กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่

4.1 คณะกรรมการบริหารพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงระดับจังหวัด

4.2 คณะทำงานขับเคลื่อนพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงระดับอำเภอ

4.3 ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่

4.4 เครือข่ายจิตอาสาและแกนนำชุมชน

4.5 ระบบการติดตามและประเมินผล

4.6 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จชต. มีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดในพื้นที่ จชต.

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต.

จากวัตถุประสงค์ข้างต้นนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลการวิจัยด้านสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและความเดือดร้อนของประชาชน

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. ที่พบในการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงและซับซ้อนของปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการของประชาชนโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2567 ที่พบว่า ปัญหา ยาเสพติดเป็นหนึ่งใน 10 อันดับแรกของความเดือดร้อนที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลเร่งแก้ไข

สถานการณ์การปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ จชต. มีแนวโน้มการแพร่ระบาดรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของนันท์ชนก วงษ์สมุทร (2560) พบว่า ประชาชนใน จชต. หวาดกลัวปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดอย่างกว้างขวางในหมู่เยาวชน และ 1 ใน 5 ของเยาวชนใน 3 จชต. และ 4 อำเภอ จังหวัดสงขลา ติดยาเสพติด

ความเชื่อมโยงระหว่างปัญหายาเสพติดกับปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ จชต. ที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งรวมถึงปัญหายาเสพติด และปัญหาความมั่นคงใน จชต. ดังที่ระบุในนโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม และนโยบายและแผนความมั่นคงที่ 8 การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

ลักษณะเฉพาะของปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในบริบทพื้นที่พัฒนาธรรม จชต. ที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ โยธาทิพย์ และคณะ (2555) ที่พบว่า การพัฒนาเยาวชนเพื่อความมั่นคงของ 3 จชต. ควรมีนโยบายเฉพาะและดูแลเป็นพิเศษ เน้นสร้างความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมหลักศาสนา และมุ่งมั่นปลูกฝังให้เยาวชนมีระเบียบวินัย รักประเทศชาติ มีจิตอาสา สามัคคี ห่างไกลยาเสพติด และรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม และต้องคำนึงถึงการแก้ไขปัญหายาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนมิติด้านศาสนาที่มีอิทธิพลต่อระบบคิดและพฤติกรรมของเยาวชน

2. อภิปรายผลการวิจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายา

ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่พบในการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ จชต. ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ระบุในแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด จชต. พ.ศ. 2568-2570 ในกรอบความคิดที่ 3 กล่าวถึงความจำเป็นในการบูรณาการทุกมิติของทุกส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่

ปัญหาการเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงและการขาดระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิริณา เครือพงศ์ศักดิ์ (2561) ที่พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยังไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง แต่มีค่านิยม ทักษะคติ และพฤติกรรมที่แสดงได้ว่ามีแนวโน้มหรือมีโอกาสจะเข้าไปเกี่ยวข้องหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง จึงจำเป็นต้องดึงกลุ่มเยาวชนให้ออกจากสถานะเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง แต่เข้าถึงได้ยากและขาดเจ้าภาพ

ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภา มณฑาทิพย์ และคณะ (2567) ที่พบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควรมีการพัฒนาบุคลากร การรณรงค์สร้างความรู้ สร้างจิตสำนึก และความตระหนักถึงปัญหาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้เยาวชน

ปัญหาการขาดพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของอนุพนธ์ อูมา และ จิรัชยา เจียวกิก (2566) ที่กล่าวว่า พื้นที่สร้างสรรค์นับเป็นพื้นที่อิสระทางความคิดการแสดงออกทางพฤติกรรมตัวตนในเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ สำหรับการสร้างประสบการณ์เปิดโอกาสการพัฒนา โดยมีครอบครัว ชุมชน สังคมโดยรอบในการสนับสนุนเพื่อการตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จขต. ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้เติบโตท่ามกลางบริบทที่มีความเสี่ยง

3. อภิปรายผลการวิจัยด้านแนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางเชิงกลยุทธ์จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการใช้จุดแข็งและโอกาสที่มีอยู่ เพื่อจัดการกับจุดอ่อนและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จขต. โดยกลยุทธ์เชิงรุก เน้นการบูรณาการยุทธศาสตร์และการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ คณะโต และคณะ (2545) ที่พบว่า การดำเนินงานรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ เห็นตรงกันที่จะดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่รองรับตามบริบทพื้นที่ จขต. ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ ได้คำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยบูรณาการมิติทางศาสนา สังคม และการศึกษาเข้าด้วยกัน สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด จขต. พ.ศ. 2568-2570 ในกรอบความคิดที่ 2 ที่กล่าวถึงการใช้มิตินอกภาครัฐ ได้แก่ ศาสนา ภาคประชาสังคม มิติพหุวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และเอกลักษณ์ในพื้นที่มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

การนำเสนอพื้นที่ปลอดภัยเชิงสร้างสรรค์ และศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นเรนทร์ ตุนทกิจ (2558) ที่พบว่า การป้องกันเชิงรุกดีกว่าการแก้ไขปัญหา และเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยเฉพาะในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการสร้างพื้นที่และกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อดึงความสนใจของเยาวชนจากยาเสพติด

ศูนย์บูรณาการศาสนาและการศึกษา และศูนย์สันติสุขชุมชน ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณทิwa มุณีแนม และพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2565) ที่พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ผู้นำชุมชนที่สนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรม การให้ความรู้พิษภัยของยาเสพติด การพัฒนาในด้านการกีฬาและการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว รวมทั้งมีการจัดตั้งกฎระเบียบของตำบล "ฮุกุมปากัต"

แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในการวิจัยนี้ เน้นการแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน พัฒนาระบบข้อมูลกลาง และการสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและองค์กรศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภูมณฑาทิพย์ และคณะ (2567) ที่พบว่า การส่งเสริมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การบูรณาการต้องมีความชัดเจน เน้นการป้องกันและแก้ไขมากกว่าการปราบปราม ใช้พลังชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร อีกทั้งกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งระดับจังหวัด ระดับชุมชน สร้างเครือข่ายจิตอาสาและแกนนำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทชนก วงษ์สมุทร (2560) ที่กล่าวถึงความสำเร็จของโครงการจิตอาสา "ญาลันนันบารู" ฝึกอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ส่งเสริมจิตอาสาในแต่ละหมู่บ้านเดินสายให้ความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด

โดยสรุป แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จขต. ที่นำเสนอในการวิจัยนี้คำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ความซับซ้อนของปัญหา เน้นการบูรณาการทุกภาคส่วน และการใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนในบทที่ 2 และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จขต.

บทที่ 5

บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวทางยุทธศาสตร์ และดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์ SWOT analysis และ TOWS matrix เพื่อให้ได้กลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาต่อปัญหาที่งานวิจัยครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดและสภาพความเดือดร้อนของประชาชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จขต. มีความรุนแรงและซับซ้อน โดยมีการแพร่ระบาดของยาบ้าเป็นหลัก จากข้อมูลสถิติการจับกุมในปีงบประมาณ 2567 ที่สูงถึง 12.3 ล้านเม็ด เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2566 ร้อยละ 64 สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้น และที่น่ากังวลคือ กลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นความสำคัญเมื่อพิจารณาด้วยในพื้นที่ จขต. ที่มีสัดส่วนเด็กและเยาวชนสูงถึงร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด หรือประมาณ 670,000 คน จากการประมาณการมีเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประมาณร้อยละ 10-20 หรือราว 67,000-134,000 คน

ปัญหาเสพติดในพื้นที่ จขต. มีความเชื่อมโยงกับปัญหาความมั่นคง ทั้งการใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง การชักชวนเยาวชนที่ติดยาเสพติดให้เข้าร่วมเป็นแนวร่วมก่อเหตุความไม่สงบ และปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน จากกลุ่มเยาวชนที่มีอาการทางจิตจากการใช้ยาเสพติด รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ที่มีความเดือดร้อนจากปัญหาเสพติดอย่างมาก สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2567 ที่จัดให้ปัญหาเสพติดเป็นหนึ่งใน 10 อันดับแรกของความเดือดร้อนที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลเร่งแก้ไข ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบที่มีต่อความรู้สึกปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

2. ปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหายาวชนกลุ่มเสี่ยง

ผลการวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหายาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จขต. ดังนี้

2.1 ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน พบว่ามีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ เช่น กอ.รมน.ภาค 4 สน., ศอ.บต., สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และหน่วยงานระดับจังหวัด ซึ่งมีการกิจที่อาจซ้ำซ้อนกัน ขาดการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ทำให้แยกส่วนและขาดเอกภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าการเปลี่ยนแปลงแนวทางการแก้ไขปัญหายาในพื้นที่จากการมุ่งด้านมั่นคงมาเป็นการใช้ภาคประชาสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งผลให้ต้องสร้างความเข้าใจ และร่วมคิดร่วมทำในการปฏิบัติงาน

2.2 ปัญหาการเข้าถึงยาวชนกลุ่มเสี่ยงและขาดระบบฐานข้อมูล เป็นความท้าทายสำคัญ เนื่องจากยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยที่เจ้าหน้าที่เข้าถึงยาก ขาดระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและครอบคลุม ทำให้ไม่สามารถประเมินขนาดและความรุนแรงของปัญหาได้ ไม่มีการรวมศูนย์ข้อมูล ทำให้ข้อมูลกระจัดกระจาย ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร การขาดแคลนงบประมาณที่ต่อเนื่องและเพียงพอ รวมถึงการขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในยาวชน ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่ขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง นอกจากนี้ บุคลากรบางส่วนยังขาดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมทั้งทักษะการป้องกัน ทำให้การปฏิบัติงานยังไม่มีประสิทธิภาพ

2.4 ปัญหาการขาดพื้นที่รองรับยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ พื้นที่ จขต. ขาดพื้นที่สร้างสรรค์ที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับยาวชน ไม่สอดคล้องกับความต้องการและบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถดึงดูดยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

แนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

จากการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ดังนี้

แนวทางเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย (1) การบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านยาเสพติดกับวาระแห่งชาติ (2) การทบทวนและปรับปรุงการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (3) การบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน (4) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (5) การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง (6) การพัฒนาระบบข้อมูลเชิงลึกเพื่อแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง (7) การสร้างความเข้าใจร่วมกันในการทำงาน (8) การพัฒนารูปแบบการทำงานใหม่ (9) การจัดทำแผนให้สอดคล้องกับพื้นที่และสภาพปัญหา และ (10) การแสวงหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่รองรับ ประกอบด้วย (1) พื้นที่ปลอดภัยเชิงสร้างสรรค์ ที่เยาวชนแสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างอิสระและปลอดภัย (2) ศูนย์พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยง (3) ศูนย์บูรณาการศาสนาและการศึกษา ที่ใช้หลักศาสนาในการสร้างภูมิคุ้มกันและค่านิยมที่ถูกต้อง (4) ศูนย์สันติสุขชุมชน มุ่งสร้างความสมานฉันท์และความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา และ (5) เครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง ที่พัฒนาศักยภาพของครอบครัวในการดูแลและป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางการบูรณาการการทำงาน ประกอบด้วย (1) การแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) การพัฒนาระบบข้อมูลกลางเพื่อติดตามสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง (3) การจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อวางแผน ประสานงาน และติดตามการดำเนินงาน (4) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรร่วมกัน (5) การบูรณาการงบประมาณและทรัพยากร และ (6) การสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและองค์กรศาสนา

กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการบริหารพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงระดับจังหวัด (2) คณะทำงานขับเคลื่อนพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงระดับอำเภอ (3) ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ (4) เครือข่ายจิตอาสาและแกนนำชุมชน (5) ระบบการติดตามและประเมินผล และ (6) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 พัฒนากลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดย กอ.รมน.ภาค 4 สน. ร่วมกับ สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และ ศอ.บต. จัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมเฉพาะกิจในการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายวางแผน และกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นเอกภาพ แบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.2 จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง โดย สำนักงาน ป.ป.ส. และ ศอ.บต. จัดตั้งกองทุนพิเศษสำหรับการพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จชต. ที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการบริหารจัดการ ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อสถานการณ์

1.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หน่วยงานด้านการศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางที่บูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน และพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบาย

1.4 กำหนดมาตรการพิเศษสำหรับพื้นที่ จชต. ให้หน่วยงานทั้ง กอ.รมน.ภาค 4 สน. สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และ ศอ.บต. โดยการออกระเบียบหรือข้อบังคับพิเศษที่เอื้อต่อการดำเนินงานในพื้นที่ จชต. เช่น การลดขั้นตอนและระเบียบปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม องค์กรศาสนาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 กอ.รมน.ภาค 4 สน. ขับเคลื่อนแนวทางพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในพื้นที่ให้มีความรู้และทักษะในการทำงานกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่

2.2 กอ.รมน.ภาค 4 สน. ร่วมกับ สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และ ศอ.บต. รวมทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด กำหนดรูปแบบพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นรูปธรรม โดยการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบในแต่ละอำเภอ ออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่บูรณาการการศึกษา ศาสนา และการพัฒนาทักษะอาชีพเข้าด้วยกัน หรือศูนย์กีฬาและนันทนาการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

2.3 กอ.รมน.ภาค 4 สน. ร่วมกับ สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และ ศอ.บต. พัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ โดยพัฒนาบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ

2.4 กอ.รมน.ภาค 4 สน. ร่วมกับ สำนักงาน ปปส. ภาค 9 และ ศอ.บต. รวมทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาปัจจัยเสี่ยงของเยาวชนด้านยาเสพติดในพื้นที่ จชต. ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้านยาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ จชต. ที่อาจนำไปสู่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาของพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจสาเหตุและกลไกของปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่การพัฒนามาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

3.2 การวิจัยรูปแบบการบูรณาการศาสนากับการป้องกันยาเสพติด

ควรมีการศึกษารูปแบบและแนวทางการบูรณาการหลักการทางศาสนากับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จชต. โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้นำศาสนาและองค์กรศาสนาในพื้นที่ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของประชาชนในพื้นที่

3.3 การวิจัยประเมินผลโครงการพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของโครงการพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ จชต. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินงาน และถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและขยายผลในพื้นที่อื่นๆ

3.4 การวิจัยแนวทางการขยายผลความสำเร็จในพื้นที่นาร่อง

การศึกษารูปแบบการขยายผลความสำเร็จของพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากพื้นที่นาร่องไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ใน จชต. โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการขยายผลที่มีประสิทธิภาพและสามารถปรับใช้ได้กับหลากหลายพื้นที่

โดยสรุป การพัฒนาพื้นที่รองรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติดในพื้นที่ จชต. จำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ประชาสังคม และองค์กรศาสนา โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา การพัฒนาพื้นที่รองรับที่มีประสิทธิภาพจะช่วยป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลดปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580(ฉบับย่อ). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. 2561.
2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570) สำนักนายกรัฐมนตรี. 2566.
3. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2568-2570.
4. รัฐบาลไทย[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: ข่าวนายกรัฐมนตรี; 2567 [ปรับปรุงเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567; เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/87913>
5. ประมวลกฎหมายยาเสพติด [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/A/073/T_0001.PDF
6. นเรนทร์ ตุนทกิจ. การป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา: กรณีศึกษาโครงการเยาวชนอาสาพลังแผ่นดิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
7. กรรณทิพา มุณีแนม, พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. แนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 2565;13(1):89-112.
8. พัชรภูม มณฑาทิพย์, กมลพร กัลยาณมิตร, สกิต นิยมญาติ และ ทศนีย์ ลักษณะนิ-ชนชัย. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; 2567.

9. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า.ราชกิจจาเผยแพร่คำสั่ง
ปรับโครงสร้างอัตรากำลังกอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า[อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ
วันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก
<https://www.dailynews.co.th/news/668308/>
10. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการด้านการ
ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ป.ป.ส.; 2567.
11. ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ. รายละเอียดแผนปฏิบัติการด้านยาเสพติด
[อินเทอร์เน็ต]. 2568 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก
https://emenscr.nesdc.go.th/planlevel3/view_plan_on.html?id=6440b34c22b6421efa006c1b
12. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการป้องกัน
ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.
13. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการป้องกัน
ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568-2570.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.; 2567.
14. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. แผนเสริมสร้างสันติสุข
จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568. ยะลา: กอ.รมน.ภาค 4 สน.; 2567.
15. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. ประวัติ กอ.รมน.ภาค 4 สน.
[อินเทอร์เน็ต]. 2568 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก
https://www.southpeace.go.th/?page_id=2
16. ประชุมเข้ม ศอ.ปส.จชต. บูรณาการร่วมทุกฝ่าย วางแผนแก้ปัญหายาเสพติดอย่างเป็น
ระบบ
[อินเทอร์เน็ต]. 2568 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก
<https://www.southpeace.go.th/?p=129141>

17. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9. รายงานสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด ประจำปี 2567.
18. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานจำนวนเด็กในสถานศึกษาและจำนวนเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาจำแนกตามพื้นที่จังหวัด ประจำปี 2567.
19. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการดำเนินงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. [อินเทอร์เน็ต]. 2568 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก https://ncmc.moph.go.th/home/upload/web_download/wpnrvtv5buow00088.pdf
20. การสำรวจประเด็นความต้องการของประชาชนอยากได้อะไรเป็นของขวัญจากรัฐบาล ประจำปี 2567 [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240105080111_41834.pdf
21. Nowlis H. The psychology of drug use and addiction. Geneva: World Health Organization; 2007.
22. Bloom BS. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: David McKay Company; 1956.
23. Maslow AH. A theory of human motivation. Psychological Review. 1943;50(4):370-396.
24. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง. 2568
25. กิรณา เครือพงศ์ศักดิ์.(2561).การศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา.วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันการป้องกันประเทศ.

26. อนุพนธ์ อูมา และจิรัชยา เจียวกิก. พื้นที่สร้างสรรค์: พื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนชายแดนใต้. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2566;2:56-78.
27. สมบัติ โยธาทิพย์, ศรีประไพ อุดมละมุล, ชูลีฟีกอร์ มาโซ, มารุญกี รานิง, ดาเรศ ชุยก, ริดวาน ดาหะมิ. รูปแบบและวิธีการพัฒนาเยาวชนเพื่อความมั่นคงของ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้[งานวิจัย]. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา; 2554.
28. วสันต์ ปวนปันวงศ์. (2564). การมีส่วนร่วมในการป้องกัน ลดความเสี่ยง และแก้ไขปัญหาเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของ รัฐ สังคม และชุมชน ในพื้นที่ชุมชน เขตเทศบาลเมืองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(11), 181-198.
29. นันทชนก วงษ์สมุทร. (2560). ผลสำรวจของศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4. สืบค้น 14 มีนาคม 2568, จาก <https://www.bbc.com/thai/40024683>
30. ประรณนา หาญเมธี[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: ความรู้ชุด สมองเด็กและ เยาวชนกับการเสพติด ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกัน 2565; เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://is.gd/5HHlml>
31. หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: ไทยรัฐ; 2561 ยาเสพติดทำลายเศรษฐกิจชาติ; 2561; เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thai_economics/1445573
32. ประรณนา หาญเมธี[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: ความรู้ชุด สมองเด็กและ เยาวชนกับการเสพติด ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกัน 2565; เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://is.gd/cSwPSj>
33. มานพ คณะโต, สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, ประภาศรี ศรีวงศ์พันธุ์. การประเมินผลการ ดำเนินงานรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2545.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ นางสาวสุวิมล ช้างสาร

วัน เดือน ปีเกิด 11 ตุลาคม 2518

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2541	ศิลปศาสตรบัณฑิต(ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2544	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
พ.ศ. 2563	กฎหมายปกครอง ตามที่ ก.ศป. รับรอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พ.ศ. 2567	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2547 – 2548	เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน 4
พ.ศ. 2550 - 2555	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ
พ.ศ. 2555 - 2560	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
พ.ศ. 2560 - 2562	ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2562 - 2568

ผู้อำนวยการตรวจสอบทรัพย์สิน